

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

רע"א 4821/20

לפני: כבוד השופט ע' גרוסקופף

המבקשים: 1. מוחמד תאופיק אבו ראס
2. אחמד תאופיק אבו ראס

נגד

המשיבים: 1. רשות הפיתוח – מנהל מקרקעי ישראל
2. האפוטרופוס לנכסי נפקדים

בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בנצרת
מיום 6.6.2020 בת"א 39572-03-16 שניתנה על ידי כב'
השופטת עינב גולומב

בשם המבקשים: עו"ד שאדי עבד אלחלים

בשם המשיבים: עו"ד אילנה שילה

החלטה

1. לפניי בקשת רשות ערעור על החלטתו של בית המשפט המחוזי בנצרת (כב' השופטת עינב גולומב) מיום 6.6.2020 בת"א 39572-03-16, בגדרה, ובמסגרת החלטות קודמות נוספות, נדחו בקשות חוזרות ונשנות לביטול פסק הדין אשר מחק את תביעתם של המבקשים (להלן: התביעה שנמחקה או התביעה).

רקע והשתלשלות העניינים

2. התביעה הוגשה ביום 18.3.2016 ועניינה, בתמצית, בטענת המבקשים כי הם זכאים לפיצויים בהתאם לחוק רכישת מקרקעים (אישור פעולות ופיצויים), התשי"ג-1953, בהיותם יורשי המנוח תאופיק אבו ראס ז"ל (להלן: המנוח תאופיק), שהינו טענתם אחד מיורשיו של המנוח מוטלק אסעד אבו ראס ז"ל (להלן: המנוח מוטלק), שהיה על פי הנטען בעל זכויות במקרקעין מושא התביעה (להלן: המקרקעין). לתביעה

צורך העתק מצד קיום צוואת המנוח תאופיק, לפיו עולה כביכול כי המבקשים הם יורשיו.

3. המשיבים (להלן: המדינה) מצדם הגישו ביום 15.3.2017 בקשה למחוק את התביעה על הסף (להלן: בקשת המחיקה על הסף), בטענה שלא צורך אליה צו ירושה או צו קיום צוואה המבסס את הטענה כי המנוח תאופיק, מורישם של המבקשים, הוא אכן יורשו של המנוח מוטלק, בעל הזכויות במקרקעין. כן נטען כי המבקשים אף לא ציינו בתביעה האם הם פועלים להשגת צווים כאמור. עוד נטען בבקשת המחיקה על הסף כי מי שרשום כבעל המקרקעין בנסח ההיסטורי, טרם רישומה של המדינה כבעליהם, רשום ללא מספר תעודת זהות. על כן, סברה המדינה כי טענת המבקשים באשר לזהות יורשיו של המנוח מוטלק "טעונה המצאת פרטים נוספים מלבד אותו צו ירושה, כגון: תצהיר של אדם זר שאין לו נגיעה לפיצויים, אישור מהרשות המקומית ותזכיר תביעה אשר הוגש בהליך ההסדר" (סעיף 8 לבקשת המחיקה על הסף).

4. בפסק דין מיום 6.2.2018 נמחקה התביעה, וזאת בהעדר תגובה מטעם המבקשים לבקשת המחיקה על הסף, וזאת למרות שחלפו מספר ארכות שניתנו להם לבקשתם לצורך כך (להלן: פסק הדין הראשון). עוד באותו היום ביקשו המבקשים לבטל את פסק הדין הראשון, בין היתר בשל כך שהם ממתינים להחלטת בית הדין השרעי בקשר להוצאת צו ירושה בעניין המנוח מוטלק. בית המשפט קמא נעתר לבקשה זו והורה למחרת על ביטול פסק הדין הראשון, וקצב למבקשים חודשיים נוספים להגשת תגובתם לבקשת המדינה. ואולם, בפסק דין נוסף מיום 17.1.2019 הורה בית המשפט קמא שוב על מחיקת התביעה, גם זו הפעם משלא הוגשה תגובת המבקשים חרף מספר ארכות שניתנו להם (להלן: פסק הדין השני). למחרת, הגישו המבקשים בקשה לביטול פסק הדין השני, בטענה לפיה "ניתן צו ירושה של המנוח מוטלק על ידי בית הדין השרעי וזאת לאחרונה", אך גם לבקשה זו לא צורך צו הירושה הנטען. למרות זאת, קיבלו המבקשים עוד הזדמנות להגשת בקשה מנומקת ועניינית לביטול פסק הדין השני. בהמשך לכך, הגישו המבקשים בקשה נוספת לביטול פסק הדין השני, וצירפו אליה צו ירושה של המנוח מוטלק (להלן: צו הירושה של המנוח מוטלק). המדינה בתגובתה טענה כי דינה של בקשה זו להידחות, בין היתר, מאחר שצו הירושה של המנוח מוטלק הוצא שלא כדין, וכן כי עולה ממנו שיורשיו של המנוח מוטלק הם ארבעה, אשר המנוח תאופיק אינו אחד מהם. על כך השיבו המבקשים כי המנוח תאופיק הנו היורש של שניים מיורשיו של המנוח מוטלק לפי צו הירושה של המנוח מוטלק.

5. בהחלטה מיום 4.11.2019, דחה בית המשפט קמא את בקשתם של המבקשים לביטול פסק הדין השני. נפסק כי חרף ההזדמנויות הרבות שניתנו למבקשים לאורך ההליך, לא עלה בידם להתמודד עם טענות המדינה לסילוק התביעה על הסף, ובראש ובראשונה עם הצורך להוכיח זיקה בין המנוח מוטלק לבין המנוח תאופיק. עוד נקבע כי בתשובת המבקשים הנ"ל הועלתה לראשונה טענתם לפיה מורישם, קרי המנוח תאופיק, הוא יורש של חלק מיורשי המנוח מוטלק, וגם זאת מבלי שצורפו צווי ירושה או צווי קיום צוואה רלוונטיים. בחלוף כחצי שנה, ביום 6.4.2020, הגישו המבקשים בקשה לעיון חוזר בהחלטה הנ"ל (להלן: הבקשה לעיון חוזר), אך זו נדחתה בהחלטה מיום 23.5.2020 בה נקבע כי "מדובר בהחלטה שניתנה לאחר שהצדדים העלו טענותיהם. ההחלטה האמורה ניתנה מספר חודשים בטרם הוגשה הבקשה. אין כל עילה שבדין המצדיקה עיון בהחלטה האמורה". המבקשים פנו בבקשה נוספת לעיון חוזר, וגם זו נדחתה בהחלטה מיום 6.6.2020 בה נקבע כי "ניתנה החלטה. אין מקום להגיש בקשות חוזרות ונשנות בעניין שהוכרע". על החלטה זו הוגשה בקשת רשות הערעור המונחת לפניי, אשר אינה אלא העתק כמעט חופף של הבקשה לעיון חוזר.

6. המדינה מצדה חוזרת בתשובתה לבקשת רשות הערעור מיום 8.2.2021 על הטענות שהעלתה לפני בית המשפט קמא, והוסיפה עליהם טיעונים כמפורט להלן:

ראשית, בהינתן גרירת הרגליים של המבקשים בהליך שהתנהל לפני בית המשפט קמא, ובשים לב לכך שמסמכי הירושה עליהם מבוססת התביעה הוגשו רק במסגרת הבקשה לעיון חוזר, קבלת בקשת רשות הערעור אך תוסיף על הסרבול שגרמו המבקשים בהליך קמא ותביא להמשך הניצול הלא ראוי של משאבי בית המשפט והמדינה.

שנית, המבקש 2 לא היה כלל בעל דין בהליך קמא, ועל כן יש לדחות על הסף כל טענה או עילה הנוגעת אליו.

שלישית, בחודש מרץ 2020, עוד בטרם ניתנה ההחלטה מושא בקשת רשות הערעור, הגישו המבקשים תביעה הזוהה במהותה לתביעה נשוא ההליך דנן, אשר נדונה בימים אלה בבית המשפט המחוזי בנצרת (ת"א 45883-03-20. להלן: התביעה החדשה). לטענת המדינה, בכך יש ללמד כי המבקשים מכירים בכך שפסקי הדין שניתנו על ידי בית המשפט קמא בהליך דנן הם חלוטים וסופיים, וכי מחיקת התביעה דנן "לא סתמה את הגולל עבור המבקשים".

רביעית, ולגופו של עניין, נטען כי אף המסמכים שצורפו לבקשה לעיון חוזר אין בהם לבסס את התביעה שנמחקה. לטענת המדינה, בהתאם להוראות הדין החלות בנסיבות המקרה דנן, ובשים לב לכך כי מבין היורשים הפוטנציאליים של המנוח מוטלק יש נפקדים, אין לצו הירושה של המנוח מוטלק כל תוקף משפטי, וזאת בייחוד מאחר שניתן על ידי בית הדין השרעי ללא הסכמת האפוטרופוס לנכסי נפקדים. כן נטען בהקשר זה כי צו הירושה של המנוח מוטלק סותר בקשה לצו ירושה שהגיש המנוח תאופיק בשנת 1986. לשיטת המדינה, אף יפוי הכוח עליו מנסים המבקשים לבסס את זכותם במקרקעין ולהוכיח כי הנכסים של שניים מבין יורשי המנוח מוטלק הועברו אליהם, מהווה הרחבת חזית אסורה, ומכל מקום אין בו ממש שעה שהוא מתייחס לנכסים שהיו, לכאורה, בבעלותם של המבקשים עוד לפני קבלת ירושת מוטלק.

7. להשלמת התמונה יצוין כי למרות שבהחלטתי מיום 14.1.2021 ניתנה למבקשים זכות להגיב על תשובת המדינה, לא התקבלה כל תגובה שכזו עד עצם היום הזה.

דיון והכרעה

8. לאחר שעיינתי בתיק, לא מצאתי עילה להתערב בשיקול דעתו של בית המשפט קמא. כידוע, בשיטתנו קנתה לה שביתה התפיסה לפיה על הליכים אזרחיים להתנהל ב"קלפים פתוחים", ונדבך מרכזי בהקשר זה הוא הטלת חובה על בעלי הדין לצרף לכתבי טענותיהם מסמכים רלוונטיים (רע"א 5649/16 מדינת ישראל נ' אגרסקו חברה ליצוא חקלאי בע"מ (בפירוק), פסקה 5 (13.10.2016)). כך, תקנה 75 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984, אשר היא זו שחלה בענייננו, מורה כי "בעל דין יצרף לכתב טענותיו העתק של כל מסמך הנזכר בו, זולת אם אינו מצוי ברשותו או בשליטתו" (וראו גם: תקנה 15(א)(1) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018, המורה כי לכתב טענות יצרף בין היתר "העתק של מסמך מהותי וכל כתב אחר המשמש ביסוד הנטען בכתב הטענות"), ולצד זאת קובעת תקנה 100 לתקנות הנ"ל כי בית המשפט רשאי לצוות על מחיקה על הסף של כתב תביעה שאינו מראה עילת תביעה.

9. במקרה דנן, זכאותם הנטענת של המבקשים לפיצויים נסמכת, על פי האמור בכתב התביעה, על קיומה של שרשרת הורשה שחוליותיה הן המנוח מוטלק, המנוח תאופיק והמבקשים. ואולם, לא רק שהמבקשים לא צרפו לכתב תביעתם מסמכים הכרחיים לביסוס שרשרת הורשה נטענת זו, אלא שהם אף לא טרחו לציין כי אין בידם הוכחה לאחת מחוליות השרשרת, קרי היותו של המנוח תאופיק יורשו של המנוח מוטלק, וכי הם עמלים על השלמתה בהליך מקביל לפני בית הדין השרעי, במסגרתו מתבקש צו

ירושה למנוח מוטלק. כמפורט באריכות לעיל, הרבה לפני משורת הדין ניתנו למבקשים שלל הזדמנויות להשלמת החוליה העובדתית החסרה בטענותיהם, ואולם משהומצא צו הירושה (שהמדינה כופרת בתוקפו) התברר כי המנוח תאופיק אינו יורשו של המנוח מוטלק על פיו, והחלה מסכת חדשה של טענות ביחס לזיקה שבין חלק מיורשיו של המנוח מוטלק לפי צו הירושה לבין המנוח תאופיק. אם לא די בכך, הרי שמעמדו של המבקש 2 בהליך אינו ברור, משלא נזכר כלל בכתב התביעה, והוסף רק בחלק מכתבי בי-דין שהוגשו בתיק. פשיטא כי לא כך ראוי שיתנהל תיק משפטי.

10. ויובהר, טענתם של המבקשים, שהועלתה רק בדיעבד, לפיה המתינו למוצא פיו של בית הדין השרעי, אינה יכולה להצדיק את גרירת הרגליים הדיונית בענייננו. חלף הצגת מלוא התמונה לבית המשפט כבר עם הגשת התביעה, לצד ציון הפערים העובדתיים הנדרשים לצורך ביסוס הטענות המוצגות בה, והבהרת ההליכים הננקטים להשלמתם, נקטו המבקשים בהליך זה, במשך למעלה מ-4 שנים, בגישת גילוי טפח וכיסוי טפחיים. רק לאחר מחיקת תביעתם, לא פעם אחת אלא פעמיים, הואילו המבקשים להציג את מלוא התמונה העובדתית התומכת לשיטתם בסעד המבוקש בתביעה. אלא שגם פירוט זה עודנו חסר. כפי שקבע בית המשפט קמא בהחלטתו מיום 4.11.2019, המבקשים לא סיפקו הסבר מדוע טענתם האחרונה, לפיה המנוח תאופיק הוא יורש של חלק מיורשי המנוח מוטלק, הועלתה לראשונה רק כ-3 שנים לאחר שהוגשה התביעה, ומכל מקום גם היא לא נתמכה בצווי ירושה או בצווי קיום צוואה מתאימים. טענותיהם של המבקשים בבקשת רשות הערעור, אשר נבחנו כאמור על ידי בית המשפט קמא בבקשה לעיון חוזר, אינן משנות מן המסקנה האמורה.

11. בהינתן האופן בו ניהלו המבקשים את התביעה שנמחקה, אינני סבור שיש תקומה לבקשתם להחיותה. הגשת התביעה החדשה (שברוח המחדלים הדיוניים המאפיינים את המבקשים, אינה נזכרת כלל בבקשת רשות הערעור), וההימנעות מלנצל את ההזדמנות שניתנה להם להגיב על תשובת המדינה, מלמדות כי גם המבקשים מודעים לקשיים האמורים. אין לי אלא לקוות כי המבקשים ידעו לנהל את ענייניהם המשפטיים בצורה טובה יותר מעתה ואילך.

12. לא אוכל לסיים החלטה זו מבלי להעיר ביחס ל"פיל שבחדר": השלכותיה של ההלכה שנקבעה בדנ"א 1595/06 עזבון המנוח אדוארד ארידור ז"ל נ' עיריית פתח תקווה (21.3.2013) (להלן: עניין ארידור) על התביעה החדשה. ויובהר, התביעה שנמחקה הוגשה ביום 18.3.2016, דהיינו כיומיים לפני שהסתיימה תקופת המורטוריום שנקצבה בעניין ארידור להעלאת טענות התיישנות מצד המדינה ביחס לתביעות פיצויים בגין

הפקעה. לעומת זאת, התביעה החדשה הוגשה לאחר שחלף המועד האמור. הצדדים בהליך שלפניי לא התייחסו באופן ממצה לאופן בו יש להחיל את ההלכה שנקבעה בעניין ארידור על מצב הדברים שנוצר בעניינם של המבקשים. לפיכך, אמנע אף אני מלעשות כן. עניין זה יבחן אפוא, ככל שהדבר יידרש, במסגרת התביעה החדשה.

13. לנוכח האמור, בקשת רשות הערעור נדחית. לפני משורת הדין, אינני עושה צו להוצאות.

ניתנה היום, כ"ט בניסן התשפ"א (11.4.2021).

ש פ ט